

ფინანსური ანგარიშგების კომპონენტები. ელემენტები და მათი შეფასება

ნინო გრიგალაშვილი

ბიზნესის ადმინისტრირების დოქტორი

„ფინანსური ანგარიშგების მომზადებისა და წარდგენის სტრუქტურულ საფუძველებისა“ და ბასს 1 „ფინანსური ანგარიშგების წარდგენის“ თანახმად, **ფინანსური ანგარიშგება** არის საანგარიშგებო პერიოდის განმავლობაში საწარმოს ფინანსური მდგომარეობისა და მის მიერ განხორციელებული სამეურნეო ოპერაციების სტრუქტურულად ჩამოყალიბებული ფინანსური სურათი. ფინანსური ანგარიშგება უტყუარი უნდა იყოს და სამართლიანად ასახავდეს საწარმოს საქმიანობას და მის ფინანსურ შედეგებს, ეს კი, ფინანსური ანგარიშგების ხარისხობრივი მახასიათებლების სრული დაცვით მიიღწევა. ფინანსური ანგარიშგების მომზადებისა და წარდგენის სტრუქტურული საფუძველების მიხედვით ასეთი მახასიათებლებია: აღქმადობა, შესაბამისობა, საიმედოობა და შესადაარისობა.

ფინანსური ანგარიშგების მომზადება და მომხმარებლები-სათვის წარდგენა საწარმოს ხელმძღვანელობას ევალება. საწარმო ვალდებულია საანგარიშგებო პერიოდის ბოლოს მოამზადოს და წარადგინოს საერთო დანიშნულების ფინანსური ანგარიშგება, რომლის სრული პაკეტი მოიცავს:

- ბალანსს;
- ანგარიშგებას მოგებისა და ზარალის შესახებ;

- სხვა ანგარიშგებებს, მაგალითად, საკუთარი კაპიტალის ცვლილებების ანგარიშგებას;

- ანგარიშგებას ფულადი ნაკადების შესახებ;

სააღრიცხვო პოლიტიკას და ახსნა-განმარტებით შენიშვნებს.

ფინანსური ანგარიშგების ელემენტებია: აქტივები, ვალდებულებები, საკუთარი კაპიტალი, შემოსავლები და ხარჯები, რომლებიც ფინანსურ ანგარიშგებაში ასახული ინფორმაციის დამაჯგუფებელია მისი ეკონომიკური შინაარსის მიხედვით.

მოგებისა და ზარალის შესახებ ანგარიშგების ელემენტებს შემოსავლები და ხარჯები წარმოადგენენ. ისინი ასახავენ სამეურნეო საქმიანობაში მომხდარ ოპერაციებსა და მოვლენებს, რომლებმაც დროის გარკვეული პერიოდის განმავლობაში გავლენა იქონიეს საწარმოს ფინანსურ მდგომარეობაზე და აქტივების, ვალდებულებებისა და კაპიტალის ცვლილებები განაპირობეს. საანგარიშგებო პერიოდის შემოსავლებისა და ხარჯების ერთმანეთთან დაპირისპირება საწარმოს საქმიანობის ფინანსური შედეგის განსაზღვრის საშუალებას იძლევა, რომელიც მოგების ან ზარალის სახით წარმოგვიდგება.

ფინანსურ ანგარიშგებაში იმ მუხლების ასახვას, რომლებიც აკმაყოფილებენ მოცემული ელემენტის განმარტებას, აღიარება ეწოდება.

ფინანსური ანგარიშგების მომზადება მოითხოვს საანგარიშგებო პერიოდის ბოლოს რიგი სამუშაოების ჩატარებას, რომელიც განაპირობებს ფინანსურ ანგარიშგებაში ასახული მუხლების რეალურობასა და საიმედოობას. ასეთი მოსამზადებელი სამუშაოებია: ინვენტარიზაცია, სააღრიცხვო ციკლის დამამთავრებელი ოპერაციები, მაკორექტირებელი გატარებების წარმოება, მონაცემთა განზოგადება და სამუშაო ფურცლის მომზადება. ფინანსური ანგარიშგების მომზადება იწყება მოგებისა და ზარალის ანგარიშგების შედგენით. მასში შეიტანება ყველა შემოსავალი და ხარჯი გარკვეული თანმიმდევრობით. ეს დამოკიდებულია მოგებისა და ზარალის ანგარიშგების შედგენის მეთოდზე.

მოგებისა და ზარალის ანგარიშგების შედგენა იწყება დროები-

თი ანგარიშგების დახურვით. კერძოდ, დახურვის ოპერაციები ითვალისწინებს შემოსავლებისა და ხარჯების გადატანას “საანგარიშგებო პერიოდის მოგება-ზარალის”-ის ანგარიშსზე და მათი დაპირისპირებით ფინანსური შედეგის გამოვლენას. მოგება-ზარალის ანგარიში იხურება და ფინანსური შედეგი გადაიტანება შესაბამის ანგარიშზე: მოგების შემთხვევაში ანგარიშზე “გაუნაწილებელი მოგება”, ხოლო ზარალის შემთხვევაში-ანგარიშზე “დაუფარავი ზარალი”.

საკუთარი კაპიტალის ცვლილებების ანგარიშგება წარმოადგენს ანგარიშგებას საკუთარი კაპიტალის მესაკუთრეთა წილებში მომხდარ ყველანაირ ცვლილებას. ამ ანგარიშგებაში აისახება საკუთარ კაპიტალში პერიოდის მანძილზე მომხდარი ისეთი ცვლილებები, რომლებიც გამოწვეულია მესაკუთრეებთან, როგორც აქციების მფლობელებთან, განხორციელებული სამეურნეო ოპერაციებით.

ბალანსი წარმოადგენს ფინანსური ანგარიშგების უმნიშვნელოვანეს კომპონენტს, რომელიც ახასიათებს საწარმოს ფინანსურ მდგომარეობას და ასახავს აქტივების, ვალდებულებებისა და საკუთარი კაპიტალის სიდიდეს საანგარიშგებო პერიოდის ბოლოს.

ეკონომიკური გადანაცვლებების მისაღებად მომხმარებლებს სჭირდებათ საწარმოს ფულადი სახსრებისა და მათი ეკვივალენტების გამოყენების დროულობისა და საიმედოობის შეფასება. ინფორმაცია, რომელიც ეხება საწარმოს ფულადი სახსრებისა და მათი ეკვივალენტების ცვლილებებს, ფულადი ნაკადების კლასიფიცირებას საოპერაციო, საინვესტიციო და საფინანსო საქმიანობების მიხედვით გარკვეულ პერიოდში, აისახება ფულადი ნაკადების ანგარიშგებაში. ეს უკანასკნელი უნდა მომზადდეს ბასს 7 “ფულადი ნაკადების ანგარიშგების” მოთხოვნათა შესაბამისად და წარდგენილ იქნეს ყოველი საანგარიშგებო პერიოდისათვის, როგორც ფინანსური ანგარიშგების განუყოფელი ნაწილი. სტანდარტი ყველა საწარმოსაგან მოითხოვს ფულადი ნაკადების ანგარიშგების წარდგენას. ფულადი ნაკადების ანგარიშგება მომხმარებელს ეხმარება საწარმოს აქტივებში მომხდარი ცვ-

ლილებების, ფინანსური სტრუქტურისა და ფულის რაოდენობის ცვლილებების შეფასებაში. ზემოთაღნიშნული სტანდარტი განმარტავს ფულადი ნაკადების ანგარიშგებაში მოცემულ ძირითად ტერმინებს. კერძოდ: **ფულად სახსრებში** იგულისხმება ნაღდი ფული და დეპოზიტები მოთხოვნამდე. **ფულადი სახსრების ეკვივალენტები** არის მოკლევადიანი, მაღალლიკვიდური ინვესტიციები, რომლებიც დაუბრკოლებლად გადაიცვლებიან ნაღდი ფულის წინასწარ ცნობილ რაოდენობაზე და რომელთა ღირებულების შეცვლის რისკი უმნიშვნელოა. **ფულადი სახსრების ნაკადები** ნიშნავს ფულადი სახსრებისა და მათი ეკვივალენტების შემოსვლასა და გასვლას. **საოპერაციო საქმიანობა** არის საწარმოს ძირითადი შემოსავლების მომტანი და სხვაგვარი საქმიანობა, რომელიც არ წარმოადგენს საინვესტიციო და საფინანსო საქმიანობას. **საინვესტიციო საქმიანობა** არის გრძელვადიანი აქტივებისა და სხვა ინვესტიციათა შეძენა და რეალიზაცია, რომლებსაც არ მოიცავს ფულადი ეკვივალენტები. **საფინანსო საქმიანობა** არის ისეთი საქმიანობა, რომლის შედეგად რაოდენობრივად და სტრუქტურულად იცვლება საწარმოს საკუთარი კაპიტალი და ნასესხები საშუალებები.

ფულადი სახსრების ნაკადად არ ჩაითვლება ფულად სახსრებად და ფულადი სახსრების ეკვივალენტებად კლასიფიცირებულ მუხლებს შორის მოძრაობა, რადგან ასეთი მოძრაობა უფრო ფულადი სახსრების მართვასთან არის დაკავშირებული, ვიდრე საოპერაციო, საინვესტიციო და საფინანსო საქმიანობა.

ძირითად საქმიანობასთან დაკავშირებული ფულადი ნაკადები გვიჩვენებს, გააჩნია თუ არა საწარმოს შესახების დასაფარავად, საწარმოო სიმძლავრეთა შესანარჩუნებლად, დივიდენდების გადასახდელად და ახალი ინვესტიციების განსახორციელებლად საჭირო ფული, ისე რომ მან არ გამოიყენოს დაფინანსების გარეშე წყაროები. საოპერაციო საქმიანობის ფულადი ნაკადები წარმოიქმნება იმ საქმიანობიდან, რომელსაც საწარმოსათვის ძირითადი შემოსავლები მოაქვს. **საინვესტიციო საქმიანობასთან დაკავშირებული** ფულადი ნაკადებია: ძირითადი საშუალებებისა და

არამატერიალური აქტივების და სხვა გრძელვადიანი აქტივების შესაძენად გადახდილი და მათი რეალიზაციის შედეგად მიღებული ფულადი სახსრები და ა. შ. **საფინანსო საქმიანობასთან დაკავშირებული ფულადი ნაკადებია:** აქციების გამოშვების შედეგად მიღებული ფულადი სახსრები; ობლიგაციების, თამასუქების, სესხების გამოშვების შედეგად მიღებული ფულადი სახსრები; სესხის დასაფარავად გადახდილი ფულადი სახსრები და ა. შ.

ფინანსური ანგარიშგების ერთ-ერთ მნიშვნელოვან კომპონენტს წარმოადგენს განმარტებითი შენიშვნები, სადაც განხილულ უნდა იქნეს ყველა მნიშვნელოვანი სააღრიცხვო პოლიტიკა და სხვა განმარტებითი ინფორმაცია. ბასს 1-ის “ფინანსური ანგარიშგების წარდგენა” თანახმად, ფინანსური ანგარიშგების განმარტებით შენიშვნებში უნდა აისახოს:

- ინფორმაცია ფინანსური ანგარიშგების მომზადების საფუძვლებისა და საწარმოს მიერ გამოყენებული სააღრიცხვო პოლიტიკის შესახებ;
- ფასს-ის მოთხოვნებით გათვალისწინებული განმარტებითი ინფორმაცია, რომელიც ფინანსურ ანგარიშგებაში სხვაგან ასახული არ არის;
- დამატებითი ინფორმაცია, რომელიც უშუალოდ ფინანსურ ანგარიშგებაში არ არის ასახული, მაგრამ აუცილებელია საწარმოს ფინანსური ანგარიშგების რომელიმე ელემენტის გასაგებად.

განმარტებით შენიშვნებში საწარმომ უნდა გააშუქოს ინფორმაცია იმ გადაწყვეტილებების შესახებ, რომელიც ხელმძღვანელობამ მიიღო სააღრიცხვო პოლიტიკის გამოყენების პროცესში და რომელიც გავლენას ახდენს ფინანსურ ანგარიშგებაში ასახულ თანხებზე. საწარმოს საქმიანობის ფინანსური შედეგებისა და ფინანსური მდგომარეობის შესახებ სრული ინფორმაციის მისაღებად საკმარისი არაა ის ინფორმაცია, რომელიც ბალანსში ან მოგებისა და ზარალის ანგარიშგებაშია ასახული. ამოტომ საჭიროა აქტივების, საკუთარი კაპიტალის, ვალდებულებების, შემოსავლებისა და ხარჯების ამსახველი მუხლების დეტალური აღწერა.